

การศึกษาความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงาน
ของครูผู้ช่วย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

A STUDY OF THE NEED FOR SUPERVISION OF TASK OPERATIONS OF ASSISTANT TEACHER IN
SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

นางสาวรณัญญา เงินแจ้ง *

Waranya Ngernjang

อาจารย์ ดร.ดวงกมล บางขวด **

Duangkamol Bangchud, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้ช่วยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2559 – 2560 จำนวน 1,129 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 294 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายแล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1.ในภาพรวมความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยความต้องการการนิเทศมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ 2.เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยที่มากที่สุดในแต่ละด้านมีดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดทำรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและถูกต้องสมบูรณ์ 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน คือ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน 3) ด้านการพัฒนาวิชาการ คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเครือข่ายทางวิชาการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนาสถานศึกษา คือ การปฏิบัติงานบริหารทั่วไปตามที่ได้รับมอบหมายให้เกิดความสำเร็จ และ 5) ด้านความสัมพันธ์ชุมชน คือ การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: waranya.n@tup.ac.th

**อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: doungkamol_jay@yahoo.com

ISSN1905-4491

Abstract

The purpose of this research was to study the needs for supervision of task operations of assistant teacher in secondary school under the secondary education service area office 2. The population is assistant teachers in secondary school under the secondary education service area office 2 in the 2016-2017 academic year, amounts to 1,129 teachers. The sample sizes were selected 294 participants by cluster sampling. The instrument use 5 point Likert scales questionnaire. The data were analyzed by descriptive statistics and presented by essay.

The findings found that 1. The overall needs for supervision of task operations of assistant teacher were at a high level of all areas. While, the highest needs of supervision were for student development, followed by school development and learning management. 2. When considered in each aspect, it was found that the needs for supervision of task operations of assistant teacher were at a highest levels consisted of 1) learning management is reporting student learning systematically and correctly, 2) student development is designing activity for developing life skills, physical health and mental health of students, 3) academic development is the participating in learning resources development and local wisdom for learning management and contributing in academic network activity, 4) school development is the operations administration which were assigned to be successful and 5) community relationship is inviting people in the community to participate in learning management.

คำสำคัญ: ความต้องการ/ การนิเทศ/ ด้านการปฏิบัติงาน/ ครูผู้ช่วย

KEYWORDS: THE NEED / SUPERVISION/ TASK OPERATIONS / ASSISTANT TEACHER

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลโดยตรงต่อเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับโลก อีกทั้งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเป็นสังคมสูงวัยและมีอัตราการเกิดที่ลดลง ผู้คนที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 เพื่อทันต่อสภาวะการณ์ของโลกที่เปลี่ยนไป ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อสอดรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะต้องดำเนินการตามวิสัยทัศน์ที่กล่าวว่า คนไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นความท้าทายของครูผู้สอนที่จะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครูมีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นผู้เรียนรู้สิ่งใหม่ และเท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถประยุกต์ใช้วิธีการและนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการที่พัฒนาผู้เรียนให้สามารถอยู่ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ครูจึงเป็นอาชีพที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ มีความสำคัญต่อนักเรียน เนื่องจากคุณภาพด้านวิชาการของครูอาจารย์มีผลต่อความสำเร็จของนักเรียน โดยคุณภาพของครูสามารถพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีอนาคตที่ดีได้ในระยะยาว (เสาวนีย์ นิมปานพยุวงศ์, 2555) ดังนั้นการพัฒนาครูให้มีความสามารถย่อมมีส่วน

ต่อการพัฒนานักเรียน การพัฒนาครูมีความจำเป็น ตั้งแต่การเริ่มเป็นครูใหม่หรือครูผู้ช่วยที่ต้องได้รับการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ก่อนที่แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครู

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 56 กล่าวว่า ผู้ใดได้รับการบรรจุแต่งตั้งเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 45 วรรคหนึ่งหรือมาตรา 50 ให้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งนั้น แต่ถ้าผู้ใดได้รับการบรรจุและแต่งตั้งในตำแหน่งครูผู้ช่วยให้ผู้นั้นเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มเป็นเวลาสองปีก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครู ทั้งนี้การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการและเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มที่ ก.ค.ศ. กำหนด มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และบุคลิกลักษณะในการปฏิบัติวิชาชีพทั้งการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนที่เหมาะสมกับวิชาชีพครู ก.ค.ศ. จึงมีมติกำหนดหลักสูตรในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม เพื่อเตรียมความพร้อม เพิ่มพูนความรู้และบุคลิกลักษณะของครูผู้ช่วยให้สามารถปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นครูที่ดีได้ โดยโครงสร้างหลักสูตรแบ่งเป็น 2 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 การปฏิบัติตน ประกอบด้วยด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมสำหรับข้าราชการครู มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู การพัฒนาตนเอง การพัฒนาบุคลิกภาพ การดำรงชีวิตที่เหมาะสม หมวดที่ 2 การปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาวิชาการ การพัฒนาสถานศึกษา ความสัมพันธ์ชุมชน โดยครูผู้ช่วยหรือครูที่ได้รับการบรรจุใหม่จะต้องเข้ารับการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มเป็นระยะเวลา 2 ปี แบ่งเป็น 8 ระยะ โดยการเข้ารับการประเมินทุก 3 เดือน ผู้ที่ทำการประเมินคือครูพี่เลี้ยงที่จะนิเทศติดตามตลอดระยะเวลาที่กำหนด (คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548)

จากการรายงานผลการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในช่วงระยะเวลาการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ผลปรากฏว่าการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยยังไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากขาดระบบพี่เลี้ยงที่ดี ตลอดจนการประเมินที่ขาดประสิทธิภาพ กระบวนการพัฒนาครูไม่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาของครูผู้ช่วยอย่างแท้จริง โดยเฉพาะเรื่องที่จะช่วยพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศทั้งในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน การออกแบบและผลิตสื่อ เอกสารประกอบการสอน เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

จากหลักเกณฑ์และวิธีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มของครูผู้ช่วยและรายงานผลการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าครูผู้ช่วยมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินก่อนได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ เราสามารถสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในวิชาชีพภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จ (Glickman and Gordon and Rose, 2010) ซึ่งเป็นหลักการของนิเทศ

อันจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของครูให้สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อหลักสูตรได้ดี

ปัจจุบันการนิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาจะเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน ทำให้ครูไม่ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะสาขา ทั้งนี้การนิเทศโดยส่วนใหญ่มักเป็นการอบรมหรือพัฒนาที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดโดยไม่คำนึงถึงความต้องการการนิเทศของครูอย่างแท้จริงและมักเป็นแผนการอบรมที่ไม่ได้กำหนดแผนการชัดเจน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการศึกษา สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556) ได้กล่าวถึงสภาพและปัญหาการนิเทศการศึกษาและพัฒนาครูในปัจจุบันว่า 1) การพัฒนาครูในภาพรวมยังไม่เป็นระบบ โดยไม่มีหน่วยงานหลักในการทำหน้าที่กำกับติดตาม วางแผนหรือวางระบบในภาพรวม การพัฒนาครูขาดการวางแผนร่วมกันทำให้เกิดความซ้ำซ้อนไม่เกิดความคุ้มค่า 2) ระบบการบริหารจัดการนิเทศติดตามผลในการพัฒนาช่วยเหลือครูยังมีความอ่อนแอ 3) การพัฒนาครูขาดการวิเคราะห์ความต้องการของครูทำให้กระบวนการพัฒนาไม่ตอบสนองความต้องการของครู และหลักสูตรการพัฒนาครูไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของห้องเรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูบรรจุใหม่หรือครูผู้ช่วยให้ผ่านเกณฑ์การประเมินและเป็นครูมืออาชีพในลำดับต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำเป็นต้องมีการวางแผนการนิเทศโดยคำนึงถึงความต้องการการนิเทศของครูผู้ช่วย ผู้วิจัยจึงมีความต้องการสำรวจความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานจากครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่มีจำนวนครูผู้ช่วยมาก การศึกษาความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยพัฒนาครูผู้ช่วยให้ผ่านเกณฑ์การประเมินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มของครูผู้ช่วยสู่การเป็นครูมืออาชีพได้อย่างตรงจุด เมื่อทราบว่าครูผู้ช่วยความต้องการการนิเทศด้านการการปฏิบัติงานประเด็นใด ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็จะสามารถเข้าไปนิเทศเพื่อแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนในประเด็นดังกล่าวได้อย่างตรงจุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้ช่วย องค์กรและประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครูผู้ช่วยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 – 2560 จำนวน 1,129 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 294 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรตามสูตร Determination a Sample Size ของ Yamane สำหรับประชากรที่มีหน่วยประชากรแน่นอน และมีจำนวนไม่น้อยกว่า 500 จากการคำนวณการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง พบว่าที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ของประชากร 1,129 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 294 คน

2. วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เนื่องจากประชากรครูผู้ช่วยได้รับการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มตามที่กศ.กำหนดเหมือนกัน ประชากรทุกหน่วยจึงมีลักษณะใกล้เคียงกัน และมีโอกาสเป็นตัวแทนของประชากรเท่ากัน โดยผู้วิจัยจำแนกผู้ที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครูผู้ช่วยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 – 2560 เป็นรายโรงเรียน จากนั้นนำรายชื่อโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 52 โรงเรียน มาจับสุ่มแบบกลุ่มได้ตัวอย่างทั้งหมด 294 คน จากทั้งหมด 11 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความต้องการการนิเทศการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษาสูงสุด จำนวนครั้งที่ได้รับการนิเทศจากครูพี่เลี้ยง และกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ปฏิบัติหน้าที่สอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย สังกัดสำนักงานมัธยมศึกษาเขต 2 ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย 5 ด้าน จำนวน 28 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการจัดการเรียนรู้	ข้อที่ 1 – 7	รวม	7	ข้อ
2. ด้านการพัฒนาผู้เรียน	ข้อที่ 8 – 14	รวม	7	ข้อ
3. ด้านการพัฒนาวิชาการ	ข้อที่ 15 – 19	รวม	5	ข้อ
4. ด้านการพัฒนาสถานศึกษา	ข้อที่ 20 – 22	รวม	3	ข้อ
5. ด้านความสัมพันธ์ชุมชน	ข้อที่ 23 – 28	รวม	6	ข้อ

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert โดยพิจารณาความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดความหมายและเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีความต้องการการนิเทศในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความต้องการการนิเทศในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความต้องการการนิเทศในระดับปานกลาง

ระดับ 2	หมายถึง	มีความต้องการการนิเทศในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความต้องการการนิเทศในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาคำหนดเป็นกรอบแนวคิดและเนื้อหาของเครื่องมือโดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
3. สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน จำนวน 28 ข้อ ตามขอบข่ายและเนื้อหาที่กำหนดให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้สอดคล้องเหมาะสม และครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัยที่กำหนด รวมถึงความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของเครื่องมือ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความครอบคลุมและความสมบูรณ์ของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถามและนำมาปรับปรุงแก้ไข
6. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์อีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบและพิจารณาความสมบูรณ์ของเครื่องมือ
7. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการการนิเทศการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จากข้อมูลของกลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
3. ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยทางไปรษณีย์ไปยังตัวอย่าง
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย ซึ่งมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงบรรยาย เพื่ออธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 22.0 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยจากแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงบรรยาย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 22.0 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายชื่อและสรุปรวมรายด้าน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ในภาพรวมความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยความต้องการการนิเทศมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยที่มากที่สุดในแต่ละด้านมีดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดทำรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและถูกต้องสมบูรณ์ 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน คือ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน 3) ด้านการพัฒนาวิชาการ คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเครือข่ายทางวิชาการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนาสถานศึกษา คือ การปฏิบัติงานบริหารทั่วไปตามที่ได้รับมอบหมายให้เกิดความสำเร็จ และ 5) ด้านความสัมพันธ์ชุมชน คือ การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีข้ออภิปรายและข้อเสนอแนะ ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในด้านการพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของระดับความต้องการการนิเทศสูงสุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ครูผู้ช่วยต้องการการนิเทศด้านการพัฒนาผู้เรียนสูงสุด เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นยุคที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดดผู้ที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 โดยการจัดการศึกษาจะเป็นกระบวนการที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้อยู่ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ดังคำกล่าวของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ที่ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างผู้เรียนให้สามารถอยู่ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง จึงต้องมีการปรับกระบวนการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2556) ที่กล่าวว่า ศตวรรษที่ 21 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และเกิดการค้นพบองค์ความรู้ใหม่

ตลอดเวลา ส่งผลให้การเรียนรู้ในปัจจุบันต้องเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สอดคล้องกัน จำเป็นต้องมีทักษะในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ครูจำเป็นต้องมีการปรับรูปแบบการสอนและสืบค้นองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาถ่ายทอดแก่ผู้เรียน ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนในปัจจุบันครูจึงต้องมีการปรับตัวและปรับวิธีการอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

1. ด้านการจัดการเรียนรู้จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการนิเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้ช่วยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การจัดทำรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและถูกต้องสมบูรณ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ครูผู้ช่วยต้องการการนิเทศด้านการจัดทำรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและถูกต้องสมบูรณ์ เนื่องจากการวัดประเมินผลทางการศึกษาเป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางการศึกษา โดยเฉพาะเป็นการประเมินผู้เรียนเพื่อตีคุณค่าของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนแต่ละคน ครูมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของผู้เรียนไม่ให้เกิดความผิดพลาด เพราะหากเกิดความผิดพลาดในระบบการวัดประเมินผลทางการศึกษาจะส่งผลให้สถานศึกษาขาดความน่าเชื่อถือและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) ที่ได้กล่าวว่า การจัดระบบงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ไม่เป็นระบบ จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นการดำเนินงานด้านวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความสำคัญ เป็นงานที่ต้องอยู่บนหลักวิชาและหลักธรรมาภิบาล เพราะการจัดระบบงานวัดและประเมินผล จะสะท้อนคุณภาพและมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่จะช่วยสร้างความมั่นใจในกระบวนการดำเนินงานและสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคม และจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอีกด้วย

2. ด้านการพัฒนาผู้เรียน จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการนิเทศด้านการพัฒนาผู้เรียนของครูผู้ช่วยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูผู้ช่วยเห็นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2543 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เก่ง ดี และมีความสุข จึงเป็นภาระงานที่สำคัญของครูในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว โดยครูสามารถจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยใช้กิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนตระหนักรู้ เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถจัดการกับอารมณ์และความเครียดได้ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักทดสอบทางการศึกษา (2554) ซึ่งกล่าวว่ากิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่ กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนค้นพบความรู้หรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำร่วมกัน ได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพและทักษะการสื่อสาร การรับฟังความคิดเห็นและการได้รับการยอมรับจากกลุ่ม

3. ด้านการพัฒนาทางวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการนิเทศด้านการพัฒนาทางวิชาการของผู้ช่วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูผู้ช่วยยังขาดทักษะในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีความสำคัญ เนื่องจากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่บ่งบอกความเป็นมาของสังคมนั้น มีบทบาทในการส่งเสริมหรือพัฒนาภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ และเกิดความภาคภูมิใจในในผลผลิตของบรรพบุรุษ การจัดการเรียนรู้โดยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนจะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนการสอนเข้ากับวิถีชีวิต มีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นและช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อีกด้วย ครูจึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2551) ที่กล่าวว่า ครูในฐานะผู้อำนวยการความสะดวก จะต้องบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งแสวงหาแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของครูที่จะช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ด้านการพัฒนาสถานศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการนิเทศด้านการพัฒนาสถานศึกษาของผู้ช่วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การปฏิบัติงานบริหารทั่วไปตามที่ได้รับมอบหมายให้เกิดความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องจากการปฏิบัติงานบริหารทั่วไปที่ได้รับมอบหมายเช่น งานธุรการ งานอาคารสถานที่ เป็นงานที่ครูผู้ช่วยไม่เคยปฏิบัติมาก่อนทำให้ครูผู้ช่วยยังขาดทักษะเกี่ยวกับการทำงานดังกล่าว งานบริหารทั่วไปเป็นการปฏิบัติงานนอกเหนือการสอนที่มีความสำคัญที่ช่วยในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นครูผู้ช่วยมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการชี้แนะ ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญเพื่อให้เป็นผู้ที่มีส่วนช่วยสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียน สอดคล้องกับ สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ (2553) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติหน้าที่ของครูอย่างเต็มศักดิ์ศรีและเต็มความภาคภูมินั้น ครูจะต้องมีอุดมการณ์มีความรับผิดชอบทุ่มเทเพื่องานสอน งานครู และงานศิษย์ โดยงานครูคืองานที่ครูจะต้องปฏิบัติงานนอกเหนือไปจากการสอน ครูต้องใช้เวลาทำงานต่าง ๆ เช่นงานธุรการ งานบริหาร บริการ และงานอื่น ๆ ที่จะช่วยให้สถาบันก้าวหน้า

5. ด้านความสัมพันธ์ชุมชน จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการนิเทศด้านความสัมพันธ์ชุมชนของผู้ช่วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยมีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนาและสถานประกอบการและสถาบันอื่น ๆ จะช่วยให้สถานศึกษาจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ครูต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการนำชุมชนเข้า

มีส่วนร่วม โดยการดำเนินการที่หลากหลาย เช่น การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ การร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ หวน พินรุพันธ์ (2550) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ชุมชน สามารถดำเนินงานได้หลากหลาย เช่น การสอนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในครอบครัว สถานศึกษาขอความร่วมมือกับชุมชน สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือหรือบริการชุมชน บริการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของสถานศึกษาแก่ประชาชนในชุมชน การออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครอง การประชาสัมพันธ์สถานศึกษา การเชิญผู้ปกครองและชุมชนมาประชุม การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ควรดำเนินการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในด้านการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมการนิเทศที่มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนของตนเอง เพื่อเป็นการนิเทศด้านการปฏิบัติงานได้อย่างตรงจุดและตรงกับความต้องการของครูผู้ช่วยอย่างแท้จริง

2. ผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ควรทำการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในโรงเรียนเพื่อจะได้นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาการทำงานของครูผู้ช่วยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนาแนวทางการนิเทศด้านการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยให้สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้ช่วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). *คู่มือการประเมินผลการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม*. สืบค้นจาก http://www.lks.ac.th/file/documents/book_teach.pdf
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2551). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: ส. เจริญการพิมพ์.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ. (2553). *คู่มือเส้นทางครุมืออาชีพสำหรับครูผู้ช่วย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *รายงานผลการศึกษาศาณภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศ* ไทย. สืบค้นจาก <http://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/1540>

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579*. สืบค้นจาก <http://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/1540>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เสาวนีย์ นิมปานพยุวงค์. (2555). *ผลกระทบระยะยาวของครู บุคลากร อาจารย์: การศึกษามูลค่าเพิ่มทางวิชาการของวิชาชีพครูต่ออนาคตของนักเรียน เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ของสำนักการวิจัยด้านเศรษฐกิจแห่งชาติสหรัฐ*. สืบค้นจาก <http://www.qlf.or.th>
- หวน พันธุ์พันธ์. (2550). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริการการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต.
- ภาษาต่างประเทศ**
- Glickman, C.D.et.al. (2010). *Supervision and Instructional Leadership: A developmental Approach*. 8th ed. Boston: Allyn and Bacon.